

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

מה.

עין משפט נר מצוה

יא א ב טו"ט י"ד סי'
קספ סעי' א:
יב ג מ"י פ"ה מהל'
מעשר שני ה' יד:
יג ד מ"י שם פ"ה ה'
ועי' ב"ש פ"ה דמנאי'
משה נ:
יד ה מ"י פ"ה שם ה'
יד:

רבינו חננאל

על דינין מחלוקת דאמר
ר' יוחנן אסור ללוות
דינר בדרינר ומיסתברא
דינר של זהב בדרינר של
זהב ואילבא דב"ש דסביר
דהבא פירא הוא והוה
ליה כספא כסאה ואסור.
ואילו עמדה ההלכה בכך
היינו מקשין ובי' ר' יוחנן
כב"ש אמרה לשמעתי
אלא כיון דנחית לא חשש
לה דרתינן הכי לא לעולם
על יוחנן דאמר פירות על
דינרין דברי הכל מחללין
דהבא טבעא הוי ואמאי
אסר הלוואה דינר בדרינר
משום דהוה דלענין מקח
ומכר שרייה כפירא דתנן
הזהב קונה את הכסף
גם הוא לענין הלוואה
דריבית חומרא דריבית
עשאו כפירא ואסר. אבל
לגבי פירא לעולם טבעא
הוי. ואמרי' הכי נמי
מסתברא דלא קאי' ר' יוחנן
כב"ש. וסלקה הכי לר'
יוחנן לגבי פירא טבעא
הוי ומחללין מעשר שני
בדרינר זהב ואפ"ג דאסר
ללוות דינר בדרינר. ת"ש
א' מעשר שני נתן
לאכילה ולשתיה ולטיבה
וכו' ותנן הפורט סלע של
מעשר שני ביירושלים ב"ש
אומרים בכל הסלע מעות.
וב"ה אומרים בשקל כסף
ובשקל מעות פי' מעות
הללו פריטי אינון ופשוטה
היא ואסיקנא אלא דכולי
עלמא הכסף כסף ריבא
ואפי' כסף שני פי' אפי'
הכסף שהוא דמי מעשר
שני מותר לפורטו בכסף
אחר שני' וצרת הכסף
ונתתה הכסף בכל אשר
תאזהב נפשך והוה כסף
כסף ריבא. ואי איתמר
הכי איתמר ר' יוחנן
וריש לקיש חד אמר
בסלעין על דינרין מחלוקת

א' ז"ל צפק מעשר שני וכו'
ולפיכ' וכו' מן פירוט סלע
וכו'.

לגבי נפשיה מי איבא למ"ד לאו טבעא הוי. וא"ת א"כ היכי
מוכח לעיל (דף מד): דרבי חייה סבר דהבא הוי טבעא
דלמא היינו דוקא לגבי נפשיה ולא לגבי כספא וי"ל דלעיל סבר
כמסקנא דהבא דלי לענין מקח וממכר פירא הוי לגבי הלוואה
נמי פירא הוי:

א"ל א"ש. ולא שסבור כמותו
אלא אליבייהו קאמר אי נמי
ר' יוחנן סבר לה כמנאי' דהזהב
קונה את הכסף:

וישאני הלוואה. השתא מני מיירי
דינר כסף וכצית הלל
וא"ת היכי מוכח כסמון ה"ז מסתברא
דר' יוחנן דאמר מחללין דאמר ר'
יוחנן אע"פ שאמרו אסור ללוות דינר
דינר אצל מחללין מעשר שני עליו
מנ"ל דאירי דינר זהב וכצית שמאי
דלמא דינר כסף וכצ"ה וי"ל דעל
כרחק דינר זהב איירי דלי בשל
כסף וצית הלל פשיטא דמחללין
דמנתינן היא (מע"ש פ"ב מ"ז) לא
יעשה סלעין דינרי זהב א"כ אופן
סלעין סלע פירות עליהן ולצ"ה
דוקא אסור ללוות דסברי דהבא
פירא הוי אצל לצ"ה מותר ללוות
דהבא טבעא הוי דהא מחללין
סלעין עליו ולצ"ה נמי הוי טבעא
לחלל פירות עליו וכן לקמן (דף מה).
ר"ש אומר אין דינר זהב קונה שליל
אלמא לגבי פירא טבעא הוי ואפילו
לגבי כספא מקרי טבעא דשמא
לילדותו מסתברא ומיהו ר"ח פירש
דהכי אמר רב האי גאון דדהבא פירא
הוי לכל מילי ושמה בימי האמוראים
היה זהב יואל דהנאה והוה טבעא
וצימי הגאון לא היה יואל כלל ולכן
אמר דהבא פירא:

בב"ל הפער מעות. רש"י פי' טעם
צדדי צ"ה וצדדי צ"ש לא
נתן טעם משמע לצ"ש יכול לעשות
מה שירצה וכן לקמן דהפורט סלע
צירושלים וקשה דנמסכת עדיות
(פ"א מ"ט) תני להו צדדי צדדים
צד"ש לחומרא והוי ליה למתנייהו
דצדי קולי צ"ש לכן נראה דצ"ש
דוקא בכל הסלע קאמרי ולא יחליף
צ' וג' פעמים שכל פעם משתכר
(ה) החנוני ונמצא מפסיד מעשר שני
ועי"ל דהבא דוקא יתן בכל הסלע
מעות שלא יתעפשו בדרך קודם
שיגיע שם:

א"ל א"ש. פ"ה פ"ה ע"ה
רבי' ל"ג ליה דאמאי
יחלל על סלעין אחרים מיהו הא לא
קשיא שהראשונים אינם חריפים
להוואס צירושלים כמו השניים שהם
מטבע אחר והא דאמר בהגזל [קמח']
(צ"ק דף טז): התקינו שיהו כל המעות

יחללו פריטי אינון ופשוטה
היא ואסיקנא אלא דכולי
עלמא הכסף כסף ריבא
ואפי' כסף שני פי' אפי'
הכסף שהוא דמי מעשר
שני מותר לפורטו בכסף
אחר שני' וצרת הכסף
ונתתה הכסף בכל אשר
תאזהב נפשך והוה כסף
כסף ריבא. ואי איתמר
הכי איתמר ר' יוחנן
וריש לקיש חד אמר
בסלעין על דינרין מחלוקת

השתא כספא לגבי פריטי מחללין. הא פשיטא ליה שיש חלוק בין ירושלים לחוץ לירושלים דחוק לירושלים עיקר חלול הוא פירות על פריטי
או על פריטי כד להלן משאו וצירושלים עיקר החלול הוא כסף על פירות כד לאכלס או על פריטי כד לקנות זהם כורף אכילה
ולכן לא פריך מינה להשגא קמא ולא למ"ד אף בפירות על דינרין מחלוקת ופליגי אי דהבא פירא הוי אי לאו ולא פריך אלא למ"ד דטעמיהו
דצ"ה משום כסף ראשון ולא כסף שני דלענין ראשון ושני סבור שאין לחלק בין מוך צירושלים לחוץ לה: **בב"ל** אשר תאזהב נפשך: ואם
תאמר והא דבעין פרי מפרי וגדולי קרקע וי"ל דלא ממעטין אלא מים ומלא אצל לא פרוטה דפרוטה קונה בקר ואף דהווי פרי מפרי:

אין

אסור ללוות דינר דינר. שמא יוקירו ויבא לידי רצית וצדדי זהב
קאמר כדמפרש ואזלי: לעולם אימא לך ר' יוחנן הוא דאמר דינר
הכל מחללין. דלגבי פירא טבעא הוי: כיון דלענין מקח וממכר
שווהו רבנן כי פירא. כדתנן (לעיל דף מד). הזהב קונה את
הכסף: הכי נמי מסתברא. דרבי

יוחנן הוא דאמר מחללין: הפורט

סלע ממעות מעשר שני. מי שיש לו
מעות נחשת של מעשר שני וזא
לפורטן כסלע כסף להעלות לירושלים
מפני משאוי הדרך: צ"ה אומרים
בכל הסלע מעות. אם בא לפורטן
יפרוט כולו ויתן מעות כשציל כל
הסלע: וצ"ה אומרים. לא יפרוט
אלא חציין מהפרוטות יואלס צירושלים
וכשיצא שם יחא כרץ לפרוטות מיד
לקנות כרצי סעודה ואם ירוא הכל
אצל שולחני לפרוט יוקירו הפרוטות
ונמצא מעשר שני נפסד לפיכך ישאו
פרוטות עמיה להוואס במקצת לכשיכלו
יפרוט הכסף שצידו מעט מעט:
השתא לצ"ה כו'. דמדתני ממעות
מעשר שני ש"מ חולל פירות על
הפרוטות: לגבי דהבא מיבעיא.
דמחללין פירות. ומיבנתא דמ"ד אף
בפירות על דינרין מחלוקת: כסף.
וצרת הכסף והלכת (דריס יד):
כסף ראשון. שחללת הפירות עליהם
אתה כרץ לצור צידך ולהוליך ולא
שחלל אותו כסף על כסף אחר:
הכסף כסף ריבא. כסף יתירא כמי
צפרשה: אף צפירות על דינרין
מחלוקת. וטעמא דצ"ה משום דדהבא
פירא הוא ולא מתחלל עליה מעשר:
ולמ"ד בסלעין על דינרין. דוקא
פלגי וטעמא דצ"ה משום כסף שני
הוי ולא משום דדהבא פירא הוא:
דמיפנא בסלעין על דינרין. שיש
למעות ולומר טעמא משום דדהבא
חשיב ליה פירא הוא ניפלגו בסלעין
על סלעין שניהם של כסף: הוה
אמינא. בסלעין על סלעין הוא
דפליג צית הלל עליהו דלית להו
כסף ראשון ולא כסף שני: אצל
בסלעין על דינרין אימא מודו לה.
דלא מיתחלי משום דדהבא פירא
הוא קמ"ל: ה"ג הפורט סלע של
מעשר שני צירושלים. שהיה מחליף
סלעים שצידו ונטול פרוטות להוואס
לכרי סעודות מעשר: כיון שמאי
אומרים. אם בא להחליף כל הסלעין
שצידו צמעות יחליף: וצ"ה אומרים.
לא יחליף אלא חציין שמא לא ישהה
בעיר עד שיוואל את כולו ויפקיד
בעיר עד רגל אחר והפרוטות
מתעפשות ואם יחזור ויחליפם
בסלעין נמצא שולחני משתכר שני
פעמים ומעשר שני נפסד: פ"ה.

מההיא קמיתא דלא מיירי צירושלים דמחליף פרוטות ונטול סלע:

יואלס צירושלים מ"מ אלו חריפין מאלו אך קשה דלקמן (דף נה):
שמא אמרי' ותנן לה צמסכת מעשר שני (פ"ב מ"ז) סלע של חולין ושל
שמא אמרי' ותנן לה צמסכת מעשר שני (פ"ב מ"ז) סלע של חולין ושל
יחלל על סלעין אחרים מיהו הא לא
קשיא שהראשונים אינם חריפים
להוואס צירושלים כמו השניים שהם
מטבע אחר והא דאמר בהגזל [קמח']
(צ"ק דף טז): התקינו שיהו כל המעות
יחללו פריטי אינון ופשוטה
היא ואסיקנא אלא דכולי
עלמא הכסף כסף ריבא
ואפי' כסף שני פי' אפי'
הכסף שהוא דמי מעשר
שני מותר לפורטו בכסף
אחר שני' וצרת הכסף
ונתתה הכסף בכל אשר
תאזהב נפשך והוה כסף
כסף ריבא. ואי איתמר
הכי איתמר ר' יוחנן
וריש לקיש חד אמר
בסלעין על דינרין מחלוקת

השתא כספא לגבי פריטי מחללין. הא פשיטא ליה שיש חלוק בין ירושלים לחוץ לירושלים דחוק לירושלים עיקר חלול הוא פירות על פריטי
או על פריטי כד להלן משאו וצירושלים עיקר החלול הוא כסף על פירות כד לאכלס או על פריטי כד לקנות זהם כורף אכילה
ולכן לא פריך מינה להשגא קמא ולא למ"ד אף בפירות על דינרין מחלוקת ופליגי אי דהבא פירא הוי אי לאו ולא פריך אלא למ"ד דטעמיהו
דצ"ה משום כסף ראשון ולא כסף שני דלענין ראשון ושני סבור שאין לחלק בין מוך צירושלים לחוץ לה: **בב"ל** אשר תאזהב נפשך: ואם
תאמר והא דבעין פרי מפרי וגדולי קרקע וי"ל דלא ממעטין אלא מים ומלא אצל לא פרוטה דפרוטה קונה בקר ואף דהווי פרי מפרי:

א' עי' פ"ה מ"ט מע"ש
פ"ב מ"ה צבורות נ:
צ' עדיות פ"ה [מ"י] מע"ש
פ"ב [מ"ט] א' עדיות שם
מ"ט מע"ש שם מ"ה
בכורות נח: (ד) צ"ה
ולשאלתם.

תורה אור השלם

1 ונתתה בקסף וצרת
הכסף בדרך וצרתה אל
המקום אשר יבחר י'
אלהיך בה:

דברים יד כה

2 ונתתה הכסף בכל
אשר תאזהב נפשך בבקר
ובצאן ובין ובשכר ובכל
אשר תשאלך נפשך
ואבלת שם לפני י'
אלהיך ושמחת אתה
וביתך: דברים יד כו

הגהות הב"ה

(א) תוס' ד"ה בכל וכו'
שכל פעם משתכר
השולחני ונמצא:

גליון הש"ס

גמ' הפורט סלע כמעות
מע"ש. עין לקמן דף נג
ע"ה תוס' ד"ה דלמא אמי:

מוסף רש"י

הפורט סלע כמעות
מעשר שני. מדמי מעות
מעשר שני, שהיו לו פרוטות
ורואה להחליפן בסלעי כסף
מפני משוי הדרך (בכורות
נ:).